ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO priedas

Nr. 338

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Ne vis vien, kas mūsų žemę dirbs

Apytuštis Reketijos kaimas vos už kilometro nuo Lenkijos sienos. Keliu, kurį pats susitvarkė čia gyvenantis ūkininkas Vidmantas Bubinas, kasdien dumia traktoriai lenkiškais numeriais. Važiuoja dirbti žemės. Vieni išnuomotos, kiti - slapta tapusios nuosava. Vienintelis pasipriešinimas, kurį sau gali leisti ūkininkas, prie sodybos iškelta tautinę vėliavą imituojanti gairelė. „Tegul mato ir įsidėmi, kad čia vis dar Lietuva“, - sako lietuvis.

Dalia BYČIENĖ
„Respublikos“ žurnalistė

Kazimiero Linkevičiaus nuotr.

Jis ne prieš Europą, ne prieš lenkus, bet prieš politiką, kuri kiršina tautas ir kerta jų šaknis. Liūdesį Vidmantui kelia svetimų kultūrų žmonių brukimasis į Senąjį žemyną ir besąlygiškas jų priėmimas. Anot V.Bubino, Europos Sąjunga nėra tik Vokietija. Jeigu esame tame pačiame katile, mokame savo įnašą, reikėtų ir su mumis tartis. Dar blogiau, jei būtų įvesta tvarka, pagal kurią didėjant bėglių skaičiui automatiškai didėtų į Lietuvą siunčiamų skaičius. Tokiu atveju ne Vilnius, bet Briuselis spręstų, kas gyvens Lietuvoje.

- Juokaujate, afrikiečiai kaimui negresia, o lenkai jau rimtai gresia. Jie čia aria ir šienauja apie pusę palenkės žemių. Argi lietuviams patiems savo žemės nereikia? - *teiraujamės Vidmanto BUBINO.*

- Suprantu žmones, kurie nuomoja žemes lenkams. Jiems 70-80 metų, patys nebeišgali, vaikai išvažiavo. Deklaruoja ir gauna išmokas, o lenkai - naudą. Kokią - tokią, bet jiems gerai, nes savo žemių neužtenka. Mūsų ir jų žemės - panašios. Nenašios, bet jie gauna geras išmokas. Aš gaunu už hektarą 400 litų (115 eurų) išmoką, o lenkas gauna apie 300 eurų. Sėdime viename vežime, bet konkurencinės sąlygos - skirtingos. Aš turiu 140 hektarų, tūlas lenkas - 50 hektarų. Jeigu turėtume po lygiai, jis mane nušluotų. Dėl to, kad žemė nederlinga, lenkai gauna didesnes išmokas, o mes neturime jokių išimčių, nes pas mus niekas neatliko žemės tyrimų. Kas buvo užrašyta sovietiniuose popieriuose, tą ir perkėlė į skaitmenas. Mūsų skurdžių žemių balas dabar toks kaip Marijampolėje, Vilkaviškyje, Šakiuose, kur žemė kaip sviestas. Aš turiu ekologinį ūkį, auginu rugius, lubinus, todėl skriaudos jaučiu mažiau. Derlius nėra didelis, bet gaunu didesnes pajamas už ekologiją. Viską parduodu Vokietijai. Kai buvau mažiau patyręs, bandžiau trėšti, galvojau padidinsiąs derlingumą. Seni žmonės patarė: nieko nepeši, čia tokios žemės. Ir buvo teisūs. Duotų pasieniui didesnes išmokas, paimtų vietiniai tas žemes. Vienas kaimynas norėjo išnuomoti žemę. Pasiūliau pažįstamam iš Kalvarijos. Atvažiavo, pažiūrėjo ir išvažiavo. Jam tikrai reikia žemės, bet čia nuomotis neapsimoka. Paprasti mūsų žmonės yra labai ramūs, jiems nemoka, bet jie vis tiek dirba, jiems į kraują įaugęs darbas, nors naudos jokios. Pažiūrėkite, mūsiškiai už pieną gauna 12 centų, o vos už kilometro, Lenkijoje, - 25 centus. Pas mus pienas parduotuvėje 90 centų, Lenkijoje - 50 centų. Ar tai normalus santykis? Mes per maži suprasti.

- Gal tie, kurie yra dideli ir gali spręsti, tiesiog ne viską žino?

- Nejuokinkit. Ar iš nežinojimo žmonės, kurie sėdi savivaldybėse, ministerijose, aukštuosius mokslus baigia? Jie protingi, išsilavinę, tik nieko nedaro. Nieko nedarai, pinigus gauni ir dar visi rankas bučiuoja, galvas lenkia. Ar gali būti patogiau? Visi jie priklausomi nuo partijų, nuo centro. Ką jiems liepia, tą daro. Jie nuolankūs, nuolankūs tarnai. Bet ne paprasto žmogaus.

> Mūsiškiai bet kada gali sugrįžti, čia jų žemė. O tie, kurie pas mus bus atvežti, nori rojaus, kurį sukūrė svetimi

- Kur tai veda?

- Niekur. Supirks lenkai tas mūsų žemes. Aš turėdamas beveik 150 hektarų gal atsilaikysiu, bet tas, kuris turi 20 hektarų, paims ir parduos. Jau dabar parduoda. Tyliai, svetimais vardais. Naujieji savininkai dar tylūs, mandagūs, o kai nusipirks, pasijus šeimininkais. Ne paprasti kaimiečiai važinėja pasienio keliais su savo galinga technika, o traktoriai su lenkiškais numeriais. Lietuvių pravažiuoja vienas, lenkų - 5-6 traktoriai. Paviršutiniškai svarstant, kas čia blogo, kad lenkai dirba mūsų žemę. Bet kai atsuki laiko ratą, plaukai šiaušiasi. Dar išlikę senelio žemėlapiai, kur Augustavas ir Suvalkai buvo lietuvių kraštas. Turiu sūnų paauglį. Žada likti, bet kai užaugs, pamatysim. Pragyventi iš žemės, jeigu jos turi daugiau, galima. Dirbau žemę iš pradžių senais traktoriais, bijojau paskolų, paramų. Kiekvienas nori geresnio, bet baisu, kad neišsimokėsi ir liksi be nieko. Vienas pažįstamas prieš krizę pasiėmė didelę paskolą, žemės turėjo savo, daug nuomojosi. Atėjo krizė, kai už grūdų toną mokėjo 200 litų, ir - bankrotas. Bankas nelaukia. Prarado žmogus senelio ūkį. Man žemę dirbti patinka. Jaučiu didelį malonumą važinėdamas po laukus ir rudenį, kai darbų nebelieka, kai apsiariu žemę. Reikia mylėti, ką darai, ir daryti, ką myli. Aš dėl to žemės pirkau, kad mano seneliams žemė buvo viskas. Žemės aš niekada neparduosiu, bet jeigu ateis diena ir mano vaikai nenorės jos dirbti, tegul bent parduoda lietuviui, ne lenkui.

- Primena nostalgiją, patriotizmą. Kiek jo dar yra mūsų Lietuvoje?

- Nedaug. O jeigu ir yra, jis apsimestinis, iškeliamas per šventes, kaip vėliava. Patriotizmas turi prasidėti ne nuo eilinio kaimiečio, kuklaus ūkininko, o nuo seniūno, mero, premjero. Seniūnas neturėtų savo žemių nuomoti lenkams. Geriau vietiniams, kad ir už mažiau. Didžiausi Tėvynės patriotai yra senosios kartos žmonės, gimę iki karo. Sako, jie buvę partiniai, bet turbūt ne tokie jau ir dideli, jei ideologija nesunaikino Lietuvos jų galvose. Parodykite man patriotą savivaldybėje. Nors nuo ten viskas turėtų prasidėti. Prieš kelerius metus aš ir dar pora ūkininkų surinkome vietos žemdirbių parašus tikėdamiesi, kad savivaldybė užsakys žemės naudingumo tyrimus. Nuėjome pas tuometį vicemerą, o išėję supratome, kad jis mums smegenis plovė iš bendro išsilavinimo, nieko nežinodamas ir nenorėdamas žinoti. Prieš tai mes jau buvome kalbėję su Žemės ūkio ministerijos specialistais ir kur kas daugiau supratome už tą vadinamąjį politiką. Gėda tokiam turėtų būti. Juk ne pinigų atėjome kaulyti. To tyrimo žmonės prašo jau mažiausiai 10 metų, bet kaimiečiai niekam nerūpi. Aš mąstau į priekį. Jeigu lenkai čia dirba žemę, vėliau nusipirks kokį 100 hektarų, pasistatys namą. Nebus jau lietuviškos vėliavos prie to namo. Nebus.

- Juk lenkai taip pat gali pykti ant mūsų, kad važiuojame pas juos pigesnio sviesto, mėsos?

- Sviestas ne to svorio prekė kaip žemė. Mūsų protėviai galvas guldė už žemę. Ar čia bus Lietuva, jeigu ispanas, italas, lenkas mūsų žemę nusipirks? Nebus Lietuvos. Tyliai, ramiai, tarp kitko, lyg nėra kam dirbti, mūsų žemės nuomojamos, paskui bus nupirktos. Tie, kas sėdi valdžioje ir mato, kas čia vyksta, tikrai nėra neišprusę, nesuprantą. Jie tą daro tyčia. Jeigu matai, kad pasienis, kad lenkai veržiasi, daryk ką nors. Juk užtektų tiek nedaug, nustatyti realią žemės naudą, padidinti išmokas, ir važiuotų ūkininkai mūsų žemių nuomotis, pirktų. Lietuva šiandien užkariaujama ne ginklu, o tušinuku ir popieriumi.

- Kaip jums atrodo tas milijonų migrantų tempimas į Europą. Kaip tai atsilieps mums?

- Aš manau, kad tai yra tautų maišymas, ką darė rusai. Jie kėlė į čia saviškius, vertė išvažiuoti mūsiškius, viliojo į statybas, plėšinius, kad tik jie asimiliuotųsi, silptų tautiškumas. Tyliai, ramiai, regis, be prievartos. Tas pats ir dabar. Jeigu tie tamsiaodžiai svetimšaliai maišysis su mūsiškiais, bus blogai. Tų, kurie čia ateina, kraujas yra stipresnis, jis permuš mūsų genus. Ką turėsime? Tikrai ne lietuvį. Jie vaikų gimdo daug. Moteris jiems - niekas. Mūsiškiui žmogui, kuris dirbo čia 40 metų, duoda 200 eurų pensijos, o migrantui - 600 eurų pašalpos. Ar ne pažeminimas Tautos. Jie nedirbs žemės ir, manau, jie nieko nedirbs. Ne dirbti atvažiuoja, o geresnio gyvenimo. Aš čia gimiau, čia gyvenu ir man ne vis vien, kas mūsų žemę dirbs ir kas čia gyvens.

- Ar lietuviai tuo klausimu gali turėti savo balsą?

- Kiekviena valstybė gali. Privalo. Kas gali tautą priversti priimti tūkstančius svetimtaučių, jeigu ji pati to nenorės. Kitas dalykas, kad tautai tas pats, nes ji jau yra nusilpusi kaip tauta. Įstrigo Berlyne matytas vaizdas. Antra valanda po pietų, o sėdi prie kavinės ant suolo būrys tamsaus gymio vyrų, kauliukus varinėja. Galvoju, juk čia Vokietija, kaip gali vidury dienos būrys jaunų vyrų nieko neveikti. Ir tada padariau išvadą, kad dirba tik balti žmonės, o jie ne balti ir todėl juos turime užjausti, priimti, pamaitinti. Tų, kurie tikrai bėga nuo karo, yra keli procentai. Tenka girdėti, kad didžioji jų dalis atvažiuoja pasus pametę, bet kažkodėl nepametė televizoriaus dydžio išmanaus telefono. Jie nepametė, specialiai sunaikino. Ir tu nieko negali žinoti, kas jis per vienas, kam dirba, ko iš jo tikėtis. Kaip tas povandeninis laivas gali tūnoti tyliai dugne, stebėti, o išlįs tada, kai reikės. Viena laimė, kad jie pas mus nenorės. Palyginti su Vokietija, Olandija, Švedija, mes jiems skurdukai. Bet tiems, kurie nori likti nepastebėti, tokios valstybės kaip mes gali labai tikti. Jie čia bus, o važinės ten, kur reikės. Gyvens arba iš pašalpų, arba, kaip Vokietijoje, iš „pirk-parduok“. Koks tikslas Europai įsileisti tokį antplūdį? Mes čia dirbame, mokame mokesčius ir staiga - išdalijame be garantijų, kad kada nors iš to bus naudos. Sako, mūsiškius Europa priėmė, įdarbino. Bet nė vienam nepaklojo patalo, neišmokė kalbos, netikrino sveikatos, neįteikė maisto paketo. Mūsiškiai bet kada gali sugrįžti, čia jų žemė. O tie, kurie pas mus bus atvežti, savo žemės nenori, jie nori rojaus, kurį sukūrė svetimi.

- Gal aš klystu, bet migrantų stumdymas „iš viršaus“ tarsi susišaukia su žemės užsieniečiams pardavimu. Juk varovai tie patys...

- Viskas buvo daroma, kad referendumas neįvyktų. Žmonės buvo „apdorojami“ aukščiausių politikų, referendumo data paskirta tam, kad jis būtų pasmerktas sužlugti. Padarė tyčia. Tiesa visada paaiškėja, bet traukinys jau būna nuvažiavęs. Nesu euroskeptikas. Europos Sąjunga mums gerai, nes gyvename greta neprognozuojamo kaimyno - Rusijos, bet stojant į Sąjungą reikėjo žiūrėti, už ką pasirašai. Valstybė, o ne ūkininkas iš Reketijos kaimo sprendžia, kokias sudaryti sąlygas, kad lietuviai neparduotų savo žemių lenkams. Ir tada žmonės jaus pareigą neparduoti. Tuo labiau kad ne ką už tą žemę gauna. Čia pat, už sienos, hektaras žemės kainuoja iki 10 tūkst. eurų, mūsų krašte - penkis kartus pigiau. Jeigu žemdirbiai gautų tokias išmokas kaip lenkai, pakiltų žemės kaina, gal ir lenkui mūsų žemė taptų neįperkama. Žemės pardavimo saugikliai yra tik formalumas, jie nėra svarbūs. Tarkime, pirkčiau jūsų žemę. Siunčia laiškus dviem kaimynams, atsiklausia, ar jiems nereikia. Kuris kaimynas stos skersai kelio žinodamas, kad jau esu sutaręs. Kaip ir su medžiokle. Priėmė įstatymą iššaudyti šernus ir gąsdina: jeigu neiššaudysite, atimsime iš klubo licenciją. Ir kas? Medžiotojai gali prirašyti kokius tik nori skaičius. Popierius pakenčia. Tas pats ir su žeme - reikės, ir saugikliai niekada neiššaus.

Gal ir valdžia susimoka už apžiotą turtą?

Seimo narys Kęstutis Masiulis pateikė įstatymo projektą, kad būtų apmokestintas valstybinių įmonių nekilnojamasis turtas. Gal pagaliau taip sužinosime, kiek kokio turto turi valstybė, kam jis ir už kiek (gal net veltui) išnuomotas ar paslapčia perleistas?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO apskritojo stalo diskutavo projekto autorius Seimo narys Kęstutis MASIULIS, socialinių mokslų daktarė Jolanta SOLNYŠKINIENĖ, Seimo narys Vytautas GAPŠYS ir Lietuvos savivaldybių asociacijos direktoriaus pavaduotojas-patarėjas savivaldybių finansų ir ekonomikos klausimais Rimantas ČAPAS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Kas paskatino imtis šitokios iniciatyvos?

K.MASIULIS: Esu žmogus, atėjęs į politiką iš akademinio pasaulio. Šią iniciatyvą ir paskatino akademinės prielaidos.

Pažiūrėkite, iš kokių lėšų gyvena savivaldybės kitose valstybėse. Pamatysite, kad Europoje 25-30 proc. pajamų savivaldybės gauna iš nekilnojamojo turto mokesčio. Lietuvoje savivaldybės iš to gauna tik 7 proc. Kažkas neatitinka.

Anglosaksiškose valstybėse iš nekilnojamojo turto mokesčio savivaldybės gauna ir 90, ir vos ne 100 proc. pajamų.

Visa tai yra labai logiška. Tie, kurie savivaldybėje turi nekilnojamąjį turtą, turi už tai susimokėti. Juk nekilnojamajam turtui reikalinga infrastruktūra: keliai, telekomunikacijos, vandentiekis, apsauga ir t.t. Visa tai aprūpina ne kas kitas, o savivalda. Jei turi didesnį turtą, daugiau tau ir priklauso mokėti.

Lietuvoje yra susiklosčiusi paradoksali situacija. Iš nekilnojamojo turto mokesčio savivaldybės surenka ar ne 7 proc. pajamų. Visa kita jos surenka iš Gyventojų pajamų mokesčio (GPM).

GPM Vyriausybės irgi įdomiai traktuojamas - tiek, kiek patenka lėšų į biudžetą, nebūtinai yra savivaldybės. Ten dar perskirsto, padalija, atima, prideda ir pan.

Kai nekilnojamasis turtas yra tinkamai apmokestinamas, tuomet savivaldai galima vykdyti tam tikrą politiką. Tarkim, Šveicarijoje nekilnojamojo turto mokestis tarp įvairių savivaldybių ir skirtingų kantonų skiriasi tris kartus.

Jeigu savivaldybė nori, kad joje kas nors investuotų, plėstųsi, ji mažina nekilnojamojo turto mokestį. Ir atvirkščiai. Ji vykdo tam tikrą politiką. Ko labiau nori, tam lengvatas daro. Ko labiau nenori, tam didesnį tarifą taiko.

Lietuvoje yra daugiau išimčių nei tvarkos. Tai patvirtina ir Valstybės kontrolė. Mes iš esmės nežinome nei kiek valstybė, nei kiek savivaldybės, biudžetinės įstaigos turi turto. Vieni gali plačiai gyventi, nes turtas neapmokestinamas. Kiti gali nemokėti, nes tiesiog to nereikia.

Tarkim, Lietuvos centrinis bankas. Tai nėra tokia organizacija, kuri neturėtų iš ko mokėti. Jis gauna pelną, turi vilų, poilsiavietčių, dar kažko. Kodėl jis turi nemokėti?

Seimui taip pat nereikia mokėti nekilnojamojo turto mokesčio. Šalia Seimo yra savivaldos infrastruktūros objektas - fontanas, kuris nei šioks, nei toks, apgriuvęs. Kaip mes galime nemokėti tų mokesčių ir dar reikalauti, kad savivaldybė prižiūrėtų fontaną? Susimokėk pinigus ir tada jau reikalauk.

V.GAPŠYS: Fontanas yra savivaldybės.

K.MASIULIS: Bet mes nemokame mokesčių.

V.GAPŠYS: Seimas prašė jį perimti, savivaldybė nenori jo atiduoti.

K.MASIULIS: Bet aš kalbu apie tai, kad savivaldybei trūksta pinigų, kad jai nesusimoka. O ne apie tai, kad reikia perduoti fontaną.

Vilniaus rajone yra daugybė ministerijų, daug biudžetinių institucijų, kurios naudojasi infrastruktūra. Tikrai nepaneigsite, kad ministerija naudojasi infrastruktūra.

> Mes iš esmės nežinome nei kiek valstybė, nei kiek savivaldybės, biudžetinės įstaigos turi turto
>
> Kęstutis MASIULIS
> Seimo narys

Darbuotojai važiuoja keliais, autobusais, troleibusais. Verslo įmonė už tai susimoka per nekilnojamojo turto mokestį. Kodėl biudžetinė už tai turi nemokėti?

J.SOLNYŠKINIENĖ: Iš pirmo žvilgsnio lyg ir labai graži idėja. Bet kiek labiau įsigilinus matyti, kad tai labai stipriai kvepia populizmu. Ar jūs iš tikrųjų bandėte struktūrizuoti? Kiek turto turi savivaldybės ir kokio dydžio mokesčius galima būtų surinkti?

K.MASIULIS: O kam man reikia bandyti tai daryti, jeigu Valstybės kontrolė sako, kad valstybė nežino, kiek kokio turto turi ir kaip jis yra panaudojamas? Tai yra Valstybės kontrolės išvados. Valstybė iki šiol negali į tai atsakyti.

Jei neturėsime normalaus nekilnojamojo turto mokesčio, niekados to ir nesužinosime. Vienos agentūros dabar gyvena be galo laisvai, turi šimtą kvadratinių metrų vienam darbuotojui ir dar daugiau. Kitos nuomojasi patalpas iš privatininkų, nes trūksta ploto.

V.GAPŠYS: Pusė projekto yra vykusi, kita pusė yra uždaras ratas. Vykusi dalis yra apmokestinti Lietuvos banką. Dėl labai paprasto dalyko - Lietuvos bankas yra pelną gaunanti organizacija. Į jį investuoja turimus pinigus.

Valstybei, beje, Lietuvos bankas duoda tik dalį pelno. Tokios taisyklės - Europos centrinis bankas neleidžia visko atiduoti. Yra būdas iš Lietuvos banko paimti pinigus ir pasakyti: gerai, jūs negalite taip, tai atiduokite mums kitokiu būdu.

Irmanto Sidarevičiaus nuotr.

Kita projekto dalis būtų uždaras ratas, ypač dėl savivaldybių turto. Savivaldybė pasakys: mes patys save apmokestiname ir patys įnešėme į savo biudžetą. Tai lygiai taip pat, jei V.Gapšys pasiimtų 100 litų ir juos perdėtų iš vienos kišenės į kitą.

Vilniaus savivaldybė nuo to dar ir nukentės - jai reikės už savo nekilnojamąjį turtą sumokėti mokestį. Dar klausimas, ar jai paliks visas tas lėšas. Už nekilnojamąjį turtą lyg ir visas lėšas palieka savivaldybei. Paima tik GPM dalį.

Savivaldybei reikės pačiai sumokėti ir pačiai gauti. Ir dar reikės visa tai administruoti. Vadinasi, reikės viską suskaičiuoti, sužiūrėti. Tai kam to reikia?

Moksliškai vertinant, tai galėtų paskatinti savivaldybes atsikratyti nenaudojamo nekilnojamojo turto ir pasakyti: geriau jau jį parduokite, nei mokėkite nekilnojamojo turto mokestį. Bet jeigu savivaldybė pati turto turi, pati sau moka, koks jai skirtumas? Vargu ar nors vienu objektu ji atsikratys.

Dėl valstybės nekilnojamojo turto. Tai tiesiog mums reikės didinti biudžeto išlaidas. Bijau, kad biudžeto išlaidos padidės ne tuo vienetu, kurio reikės, bet padidės kokiu 1,2. Vadinasi, dar paprašys daugiau tam mokesčiui sumokėti, nei faktiškai tų išlaidų reikia. O akademiškai vertinant, skamba lyg ir logiškai - visi moka.

Dabar yra numatyta įvairių įdomių lengvatų. Pavyzdžiui, yra lengvata ūkio subjektams, kurie teikia laidojimo paslaugas. Suprantu, kad kapinių teritorijoje esančių paminklų gal ir nereikia apmokestinti. Ten yra išimtis. Bet laidojimo paslaugas teikiančios įmonės yra turbūt ne patys mažiausiai uždirbantys subjektai. Bet kažkodėl tame sąraše jie lieka.

R.ČAPAS: Lietuvos savivaldybių asociacija oficialiai raštu atsakė į K.Masiulio projektą. Jeigu Seimo valia būtų priimtas toks įstatymo projektas, mes prašytume vienos išlygos ir sąlygos. Tik ją įvykdžius savivaldybės sutiktų paimti šį naują pajamų šaltinį į savo biudžetą.

Yra subtilybė, egzistuojanti Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo 10 straipsnio 5-oje dalyje. Jeigu įstatymo leidėjas ar Vyriausybė teisės aktais priskiria savivaldybių biudžetams naujus pajamų šaltinius, nesvarbu kokius, tokiu atveju iš savivaldybių biudžetų atitinkama suma paimama mažinant savivaldybių biudžetams tenkantį gyventojų pajamų mokesčio procentą. Šita transakcija normalios ekonomikos vystymosi atveju savivaldybių biudžetams virsta gana nemažomis netektimis.

Duosiu pavyzdį. Per šių metų septynis mėnesius gyventojų pajamų mokesčio į valstybės ir savivaldybių biudžetus yra surinkta 8,3 proc. daugiau nei per 2014 metų septynis mėnesius.

Kitas pavyzdys - nekilnojamojo turto mokestis. Jis yra fiksuotas penkeriems metams. Nekilnojamojo turto mokestis pagal rinkos vertes atsirado nuo 2006 m. sausio 1 d. Buvo paimtos Registrų centro

> Kai yra nustatytos labai griežtos taisyklės, visada galima kam nors padaryti išimtį
>
> Gediminas JAKAVONIS
> Žalgirietis

2005 m. vidurio vidutinės nekilnojamojo turto rinkos kainos.

Kai tik įvedė tą mokestį, buvo nustatytas, rodos, 1 proc. tarifas. Verslas pamatė, kuo jam visa tai apsivertė. Tik įstojus į Europos Sąjungą kilo spekuliacinės viltys. Ne tik statytojai, bet ir prekiautojai turtu, kiti dalyviai nekilnojamojo turto sektoriuje masiškai pradėjo kelti kainas - maždaug nuo 2004 m. iki pasaulinės krizės. Vidutinės nekilnojamojo turto kainos Lietuvoje augo 25-30 proc. kasmet.

Verslininkai, kiti, kurie nedalyvavo nekilnojamojo turto operacijose, žagtelėjo pamatę, koks jų laukia nekilnojamojo turto mokestis nuo 2006 m. Tada buvo sureaguota į triukšmą ir 2006 m. pakeistas nekilnojamojo turto mokestis.

Buvo padarytos mokesčių „žirklės“ nuo 0,3 iki 1 proc. Kad savivaldybių tarybos iki 2006 m. birželio 1 d. suspėtų amortizuoti smarkiai šokančio nekilnojamojo turto mokesčio naštą verslui ir galėtų diferencijuoti mokesčių tarifus nuo 0,3 iki 1 proc.

Šiuo metu yra skaičiuojamas 2011-2015 m. fiksuotos nekilnojamojo turto vertės dydžio nekilnojamojo turto mokestis. Nuo 2016 m. sausio 1 d. įsigalios naujas nekilnojamojo turto mokesčio vertinimas. Mano prognozės - vidutiniškai gali kai kur pakilti daugiau nei 10 proc. Bet bus regionų ir tam tikrų rūšių, kur turto vertė iš viso nepasikeis.

Kai atėjo pasaulinė krizė, nekilnojamojo turto kainos Lietuvoje krito daugiau nei 40 proc.

Augant ekonomikai, gyventojų pajamų mokesčio įplaukos kiekvienais metais savivaldybėms auga labai galingai. Nesvarbu, net jeigu BVP auga 1 proc.

Matėte, BVP augimo tempai Lietuvoje šiuo metu yra beveik stagnacinio lygio. Bet jie yra teigiami. Jie viršija 1 proc., apie pusantro proc. Bet kai yra optimizmas ir viltis, tai duoda milžinišką prieaugį valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamoms.

Kainos auga gerokai didesniu tempu, nei auga bendrasis vidaus produktas. Ir atvirkščiai. Kai tik mus užklumpa krizė, daug labiau krenta mokesčių surinkimas nei BVP.

Mes, gavę naują šaltinį, penkerius metus sėdėtume su fiksuotomis nekilnojamojo turto pajamomis, o iš mūsų paimtų gyventojų pajamų mokesčio procento dalį, kurio vertė po penkerių metų būtų didesnė. Vadinasi, mums būtų brangiau.

Savivaldybių asociacija sutiktų su bet kokiomis panašiomis idėjomis ir transakcijomis vienu atveju - jeigu Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo 10 str. 5-oje dalyje būtų įrašyta išlyga. Kad, savivaldybių biudžetams priskyrus šį pajamų šaltinį, jiems nemažintų gyventojų pajamų mokesčio procento.

G.JAKAVONIS: Ar Lietuvoje yra tikra savivalda? Jei Niujorke perki prekę, kuri kainuoja 100 dolerių, mokėsi 110 dolerių už ją, nes yra įskaičiuotas savivaldos mokestis. Santa Barbaroje viskas yra 100 proc. brangiau, nes ten yra užtikrintos savivaldos galimybės, saugumas. Privažiavęs prie namų, mašiną palieki su rakteliu, nes tau tai garantuoja savivalda.

K.MASIULIS: Apsimoka turėti skaidrų, aiškų ir pakankamai suprantamą nekilnojamojo turto mokestį, kuris apimtų galimai visus dalyvius. Esu iš tų žmonių, kurie konceptualiai pritartų, kad reikia panaikinti visas išimtis. O pradėkime bent nuo akivaizdžiausių dalykų.

Apsimokėtų, kad netgi mokyklos ir ligoninės jį mokėtų. Paaiškėtų, kad jos gal turi kokį sodą, kurio nenaudoja. Daug nekilnojamojo turto patektų į apyvartą, o tai būtų didžiulė nauda.

V.GAPŠYS: Teoriškai taip, bet praktiškai - vargu.

K.MASIULIS: Ne teoriškai, bet ir praktiškai. Kalbu tai, kas pasaulyje yra pasiteisinę, žinodamas gerąją praktiką. Valstybės kontrolė sako tą patį - valstybė nežino, kiek kokio turto ji turi ir kaip jį naudoja. Nėra kito būdo tai sužinoti, kaip tik per šį mokestį.

Paaiškės, kad Vilniuje daug ministerijų, net savivaldybė turi savo turtą. Ir gal pradės mokėti mokestį. O Vilnius pagal gyventojų skaičių pajamų gauna mažiausiai. Tai gal bent per tą dalį jų sugrįžtų, teisybės dalis padidėtų. Paaiškėtų, kad įvairios ministerijos turi savo agentūras, filialus savivaldybėse.

> Pati iniciatyva nėra bloga. Bet negalima kėsintis į stabilią mokesčių sistemą nematant visumos
>
> Jolanta SOLNYŠKINIENĖ
> Socialinių mokslų daktarė

Nenoriu sutikti, kad tai būtų pinigai iš vienos kišenės į kitą. Iš dalies taip, bet iš dalies ne taip. Dalis jų nebus iš kišenės.

Susižavėjau Šveicarijos savivaldos sistema. Ten savivaldybės iš tikro vykdo savo politiką. Jos nustato mokesčius, kurie yra be galo skirtingi. Lygiai taip pat jie susirenka pajamų ir iš GPM. Jie nustato, ar žmogus gyvena savivaldybėje, vadinasi, jiems reikia konkuruoti dėl gyventojų.

Sekmadienį kontrolė užeina į butą ir pasižiūri. Jeigu sekmadienį tave rado, vadinasi, tu mūsų gyventojas, nesvarbu, kad dirbi Ciuriche, o gyveni kažkur Juros kantone.

Pritarčiau, kad savivaldybės taptų vis labiau savarankiškos. Jos pačios spręstų, kaip elgtis su pinigais, pačios rinktųsi, pačios nustatytų mokesčius.

Ar mes esame pasirengę tokiam sprendimui ir kokiu mastu? Tai aš abejoju. Manau, ir savivaldybės lygiai taip pat prieštarautų, o ir gyventojai sunkiai suprastų. Todėl įsivaizduoju, kad mes turėtume judėti link šio tikslo, bet smulkiais žingsneliais, pakopomis.

Nagrinėjau ir tas pačias laidojimo įstaigas. Aš irgi manau, kad „graboriai“ ne patys varganiausi. Bet tu pabandyk apmokestinti jų nekilnojamąjį turtą. Jie sakys, kad tada pabrangs laidojimo paslaugos. Žmonės ir taip sunkiai pasilaidoja, vargsta. Kiek čia ašarų bus išlieta.

G.JAKAVONIS: Man atrodo, geriausia, kai yra nustatytos labai griežtos taisyklės. Tada visada galima kam nors padaryti išimtį.

J.SOLNYŠKINIENĖ: Pati iniciatyva nėra bloga. Bet negalima kėsintis į stabilią mokesčių sistemą nematant visumos, ištraukiant vieną mokestį.

Iš gyventojų pajamų mokesčio savivaldybės surenka daugiau. Vadinasi, atsiradus atitinkamoms sąlygoms, atsiranda kažkokie pokyčiai surenkant mokesčius.

Į mokesčių reformas reikia žiūrėti plačiai kontekste. Mes staiga sugalvojame įvesti naują mokestį ir iš karto pridedame išimčių sąrašą. Paskui bus nauja rinkimų situacija, ir bus galima tą sąrašą keisti, taisyti, papildyti. Tada kyla klausimų, kodėl vieniems taikomos išimtys. Kur tos sveiko proto ribos? Jeigu mokesčių sistema neveikia visuotinai, tai ji nėra tinkama.

Dėl tokių sprendimų arba pasiūlymų turi būti diskutuojama visuomenėje, nes jie liečia didelę grupę žmonių.

Viešasis, valstybinis sektorius niekada negali būti pastatomas priešpriešiais privačiam sektoriui, nes jie niekada negali konkuruoti vienodomis sąlygomis.

Sakote, kas čia tokio, jeigu ligoninės mokės mokestį. Jau ir dabar mokyklos nuomoja sales ir gautais pinigais bando suremontuoti stogą. Ligoninės apmokestina savo balanse turimas aikšteles, daro mokamas atvažiuoti ligoniams ir pan.

Galbūt mes tą pinigų sumą į biudžetą gausime, bet neteksime galimybių kaip visuomenės nariai tomis paslaugomis naudotis palankesnėmis sąlygomis - galbūt įkainiai turės padidėti.

Dėl poilsiaviečių, po privatizavimo vajų dar likusių valstybinių ir savivaldybės įmonių balanse. Dažnai tai gali būti traktuojama kaip socialinė premija darbuotojams. Tarkim, nėra kitų priemonių ir galimybių darbuotojams paskatinti. Ir tai yra pasaulinė praktika.

Pasaulis įvairus. Ir mes rasime daug įvairių atvejų, kaip yra su nekilnojamojo turto mokesčiu.

K.MASIULIS: Tada pateikite tokių pavyzdžių, kuriose valstybėse nereikia mokėti už savivaldybių nekilnojamąjį turtą? Lietuva yra didžiulė išimtis. Savivaldybių biudžetuose nekilnojamojo turto mokestis sudaro tik 7 proc. pajamų.

> Nėra pasaulyje unikalių finansinių mokesčių sistemų, visoms valstybėms tinkančių
>
> Rimantas ČAPAS
> Lietuvos savivaldybių asociacijos direktoriaus pavaduotojas-patarėjas savivaldybių finansų ir ekonomikos klausimais

V.GAPŠYS: Tai jūs ne visai teisingai skaičiuojate. Taip yra, nes pas mus nekilnojamojo turto mokestį fiziniai asmenys moka tik nuo tam tikros sumos. Yra nustatyta 750 tūkst. litų.

Jeigu mes panaikintume tą lengvatą ir nekilnojamojo turto mokestį, kaip daug kur daroma, padarytume kaip turto mokestį, kapitalo apmokestinimą, tada jis taptų kita verte. Nes kapitalo apmokestinimas Lietuvoje yra vienas mažesnių. Ir čia turbūt labiausiai nesutiktų liberalai ir konservatoriai.

Nuo nekilnojamojo turto mo-

> Jeigu savivaldybė pati turto turi, pati sau moka, koks jai skirtumas?
>
> Vytautas GAPŠYS
> Seimo narys

kesčio atleista ir bažnyčia. Aš nekalbu apie kulto patalpas, t.y. pačias bažnyčias. Bažnyčia turi nemažai pastatų, kuriuos nuomoja ūkio subjektams ir kuriuose yra vykdoma komercinė ūkinė veikla. Už tai jie gauna pajamas, bet nekilnojamojo turto mokesčio nemoka. Kurioje eilėje bus šiuo atveju jūsų pasiūlymas?

Bijau, kad su savivaldybėmis ir su valstybe irgi nieko neišeis. Dėl paprasto dalyko. Jeigu tu esi valstybinė įstaiga, tai tokiu atveju tiesiog prašysi didesnės biudžeto dalies savo institucijai išlaikyti.

Kai kurios valstybinės institucijos Vilniuje nuomojasi patalpas. Kyla klausimų, kodėl mes neišnaudojame turimo turto. Taip, tą turtą reikia suregistruoti. Mes turime žinoti, kas priklauso savivaldybėms, valstybei. Ir tai tikrai yra padaromas dalykas.

Aš dabar žinau, kad kai kurios ministerijos turi patalpų ir ne visai tinkamai jas išnaudoja. Turėtų jas grąžinti į Turto banką, kad jos būtų privatizuojamos ir pan.

G.JAKAVONIS: Kurioje valstybėje jūs matytumėte kažką tokio, kas tiktų Lietuvai? Galbūt reikia kalbėti apie visą mokesčių sistemą?

R.ČAPAS: Nėra pasaulyje unikalių finansinių mokesčių sistemų, visoms valstybėms tinkančių vienu metu. Tai būtų toks globalus atsakymas.

JAV yra daug nekilnojamojo turto mokesčio. Krizės metais šioje šalyje savivaldybės bankrutavo dešimtimis, nors ir turėjo nekilnojamojo turto mokestį. Milijonai amerikiečių prarado nekilnojamąjį turtą, kurį buvo įsigiję už paskolas.

Naujausias pavyzdys JAV turbūt puikiai žinomas - iš Detroito. Kadaise viena didžiausių automobilių gamintojų yra ant bankroto ribos. Ką tik ant bankroto ribos atsidūrė ir neoficiali 51-oji valstija Puerto Rikas. Krizės metais ant bankroto ribos buvo atsidūrusi pati turtingiausia naftos išteklių JAV valstija Kalifornija.

Unikaliausia situacija tada, kai ilgą laiką yra gana stabili mokesčių sistema ir gana patikima valiuta. Deja, dabar pasaulyje vyksta finansų krizės. Ir dabar Kinijoje iškilo krizės burbulai. Rugpjūčio 24 d. pasaulio rinkose buvo juodasis pirmadienis.

Tai yra pavyzdžiai, kad finansų ir ekonomikos pasaulyje neliko nieko absoliučiai stabilaus. Nėra nė vieno finansinio instrumento, nė vienos turto kategorijos, kuri visame pasaulyje 99 proc. būtų stabili.

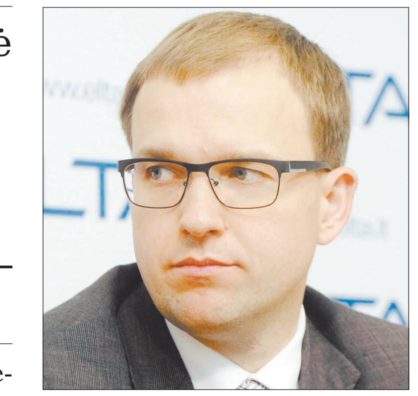

G.JAKAVONIS: Čia eurą turite omeny?

R.ČAPAS: Be kita ko. Euras labai svyravo nuo pat atsiradimo dienos. Elektroninis euras atsirado, rodos, 1999 m. sausio 1 d. Ir 2000-ųjų rudenį mūsų merų delegacija vyko į Briuselį susipažinti su būsimo stojimo į Europos Sąjungą sąlygomis. Buvau tos delegacijos sudėtyje.

Viename iš paskutinių susitikimų aš paklausiau komisaro G.Ferhoigeno (G.Verheugen): kaip jaučiasi euro zona, kai euras per pusantrų metų, nuo 1999-ųjų iki 2000-ųjų rudens, dolerio atžvilgiu nuvertėjo 30 proc.? Nes dar nebuvo gryno euro, dar niekas pasaulyje neturėjo pasitikėjimo šia ateinančia nauja valiuta. Grynas euras atsirado tik nuo 2002 m.

O jis prie visų man atsakė: „Žinote, Europai tai yra labai naudinga. Mes laimime konkurencingumą kovodami su JAV.“

Paskui kaip ekonomistas aš labai juokiausi. Rodos, nuo 2002 m. vasario 2 d. litas jau buvo susietas su euru, o ne su doleriu. Ir nuo tos dienos doleris pradėjo kristi. Juokiausi, žiūrėkite, kokia Lietuva galinga. Euro kursas pradėjo labai smarkiai augti. 2008 m. dvi dienas buvo pats euro stiprumo pikas dolerio atžvilgiu. Galvoju, istorijoje daugiau tokių dalykų nebus. Daug kas prisimena, kad doleris tuomet kainavo 4 litus. Manau, kad mes labai negreitai sulauksime tokio santykio.

G.JAKAVONIS: Tai ką vis dėlto daryti, kad Lietuvai būtų geriau?

R.ČAPAS: Pasakysiu savo įžvalgą, kodėl šiuo metu nieko nereikėtų keisti mokesčių sistemoje. Yra Lietuvos ekonomistų, kurie sako, kad jau šiais metais biudžeto deficitas bus nulinis. Vadinasi, ir mokesčių našta nelabai reikalinga. Pati Finansų ministerija prognozuoja turėti perteklinį viešąjį sektorių 2018 m. Ir tai Seimas jau yra patvirtinęs. Mes turime skolą apie 40 proc., Japonija - 200, JAV - 100.

Mes patys, turėdami apie 40 proc. skolą, skoliname kitoms valstybėms. Finansų ministerija valstybės vardu, matyt, užsieny šiais metais jau paskolino 30 mln. eurų. Aš jau nekalbu apie Lietuvos centrinį banką, kuriame yra ne banko pinigai. Tai yra valstybės nuosavybės lėšos. Vien tik euro zonos valstybėms šiais metais yra paskolinta daugiau nei 2 mlrd. eurų. Todėl ir sakau, kad nieko nereikia keisti.

Parengė Janina PELECKIENĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje www.suzalgiriu.lt

Panevėžio Šv. Zitos draugija

Respublikinė Šv. Zitos draugija įkurta Kaune 1906 metais, o įregistruota tik 1907 metais. Ją įkūrė kunigai P.Dogelis ir J.Jarašiūnas. Ypač aktyvus buvo kunigas P.Dogelis. Draugijos tikslas buvo propaguoti lietuvybę tarp tarnaičių. Iš esmės tai buvo tarnaičių ir darbininkių draugija, bet faktiškai daugiau veikė tarp tarnaičių. Panašiu laiku draugija įkurta ir Vilniuje.

Panevėžio kraštotyros muziejaus rinkinių nuotr.

▸ Panevėžio zitiečių draugijos valdyba. XX a. 4 dešimtmetis

Keleriais metais vėliau ji atsirado Panevėžyje ir vadinosi Panevėžio Šv. Zitos draugija. Ji veikė Panevėžio mieste ir apskrityje nuo 1909 metų ir vienijo tarnaites bei darbininkes, stengėsi jas auklėti katalikų tikėjimo dvasia. Draugijos narės turėjo rūpintis ligonėmis ir bedarbėmis.

Draugijai priklausė tikrieji ir garbės nariai. Tikrąja nare galėjo būti tarnaitė ir darbininkė, dauguma jų buvo jaunos merginos. Vyresnės nei 40 metų turėdavo pristatyti gydytojo pažymą apie gerą sveikatos būklę. Taip pat turėdavo įnešti 200 litų ir dar 300 litų į draugijos ligonių kasą. Draugijos garbės nariu galėdavo būti daug nusipelnęs draugijai asmuo, įnešęs 500 litų. Į narius priimdavo turėdami dviejų narių rekomendacijas. Tikruosius narius priimdavo valdyba. Pašalinti iš draugijos jos valdyba galėjo po dviejų įspėjimų. Tikrieji draugijos nariai turėjo griežtai laikytis įstatų ir stengtis pritraukti kuo daugiau naujų narių. Stojantysis mokėjo 5 litų mokestį ir kasmet po 12 litų bei dar 6 litus ligonių kasai. Draugijos nariai, išbuvę 15 metų, mokėdavo tik 6 litus per metus.

Draugijos turtą sudarė narių mokesčiai ir įvairios aukos. Narys galėjo naudotis ligonių kasų paslaugomis, knygynu ir kitomis privilegijomis. Draugijos valdyba buvo renkama visuotiniame susirinkime vieniems metams. Išrinkta valdyba pasiskirstydavo pareigomis. Revizijos komisija buvo sudaroma iš trijų narių. Visus svarbiausius draugijos raštus pasirašydavo valdybos pirmininkas, jo pavaduotojas arba sekretorius. Draugija galėjo būti likviduota trimis ketvirtadaliais balsų. Tikrieji nariai turėjo nario pažymėjimus.

> ▶ Panevėžio Šv. Zitos draugijos tikslas buvo propaguoti lietuvybę tarp tarnaičių

Šv. Zitos draugija buvo Panevėžyje perregistruota 1937 metų birželio 10 dieną. Tada įregistruoti jos nauji įstatai, o pirmininku tapo kunigas Povilas Šidlauskas. Jis buvo gimęs 1890 metų spalio 15 dieną. Jis buvo draugijos dvasios vadas. Vicepirmininke tapo Pranė Kubiliūnaitė, gimusi 1888 metais. Garsiausia iš draugijos narių - kasininkė Salomėja Stakauskaitė, gimusi 1890 metų gegužės 20 dieną. Jos broliai buvo kunigai Juozapas ir Pranciškus Stakauskai, o sesuo - Ona Stakauskaitė-Račiūnienė.

S.Stakauskaitė 1911-1912 m. studijavo Varšuvos aukštuosiuose moterų kursuose, lankė pedagogikos ir gamtos mokslų paskaitas. Baigusi kursus kurį laiką pati dėstė privačiuose mokytojų kursuose ir ūkio mokykloje Lenkijoje. Pirmojo pasaulinio karo metais gyveno Panevėžyje, rengė mokytojų kursus. Nuo 1920 m. gegužės 15-osios iki lapkričio 13 d. - Steigiamojo Seimo narė. Buvo Krikščionių demokratų frakcijos narė. Vėliau mokytojavo Krekenavoje, Šėtoje ir kitose vietose.

1937 metais draugija Panevėžyje turėjo rūbų skalbyklą. Ji buvo Zitos gatvėje 23. Metinė apyvarta siekė 8772 litus. Taip pat turėjo pasenusių žmonių ir ligonių bendrabutį tuo pačiu adresu. Draugija nuomojo patalpas duonos kepyklai.

Lietuvai netekus nepriklausomybės, draugijos veikla tapo sudėtinga. Draugija buvo uždaryta 1940 metų rugsėjo 10 dieną.

Elena MARKUCKYTĖ,
Donatas PILKAUSKAS

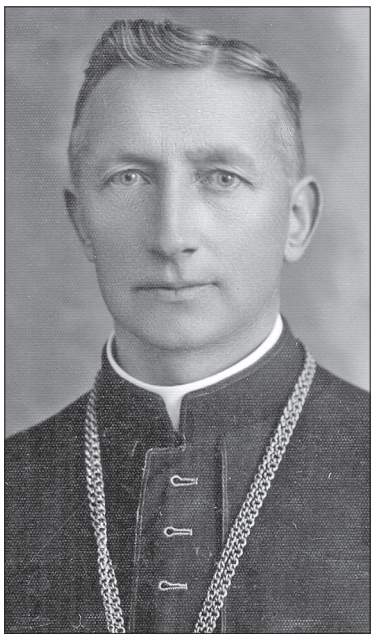

▸ Draugijos dvasios vadas kunigas Povilas Šidlauskas. 1938 m.

KOSTAS SMORIGINAS
Autoriniame koncerte
„Ach, ponai ir ponios“
2015 10 21, 18 val.
Panevėžio muzikiniame teatre (Nepriklausomybės a. 8)
Bilietus platina teatro kasa ir
bilietai.lt idėjos laisvalaikiui · 1588 informacija | 2 Lt/min rezervacija | 0,58 Eur/min

Organizatorius: BARDAI LT

Generalinis rėmėjas: Mercedes-Benz
Spaustuvė: VSRG
Draugai: GME
Informaciniai partneriai: RESPUBLIKA · 15 min.lt · PULSAS · Su „Laisvalaikio“ kortele 20 % nuolaida 2 bilietams
Daugiau infomacijos: www.bardai.lt koncertai@bardai.lt +370 672 23 266